

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

ИМИЊАТА И ФРАЗЕОЛОГИЈАТА

Издавач:

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Уредник на издавачката дејност:

Анета Дучевска, декан на факултетот

Уредник на изданието:

Катерина Велјановска

Биљана Мирчевска-Бошева

Меѓународен уредувачки одбор:

Катерина Велјановска (Македонија)

Ivana Vidović – Bolt (Hrvatska)

Nataša Jakop (Slovenia)

Биљана Мирчевска-Бошева (Македонија)

Joanna Szerszunowicz (Polska)

Рецензенти

Томислав Треневски

Александра Саржовска

Лектура

Андријана Павлова

Дизајн на корица

Наталија Лукомска

Компјутерска подготовка и печат:

БороГрафика

Тираж:

300 примероци

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“

**ИМИЊАТА И ФРАЗЕОЛОГИЈАТА
ИМЕНА И ФРАЗЕОЛОГИЈА**

Скопје, 2018

СОДРЖИНА

ПЛЕНАРНИ РЕФЕРАТИ

Wojciech CHLEBDA

Имя во фразеологизме – имя как фразеологизм

Erika KRŽIŠNIK

Lastnoimenskost v slovenski frazeologiji

Драгана МРШЕВИЋ- РАДОВИЋ

Фразеолошке јединице с ономастичком компонентом
и национална култура

Wolfgang EISMANN

Парные сочетания с библейскими именами

СЕКЦИСКИ РЕФЕРАТИ

Ольга АЛЪДИНГЕР

Ономастическиј компонент «Пословиц русскогo народа» В. И. Даля

Татјана БОЧИНА

С именем Иван, без имени – болван (о контрасте имен собственных в русской паремике)

Катерина ВЕЛЈАНОВСКА, Биљана МИРЧЕВСКА- БОШЕВА

Имињата на празниците во македонските и руските фраземи

Наташа ВУЛОВИЋ

Антропоними у фразеолошким јединицама с религијском компонентом у српском језику

Јасминка ДЕЛОВА- СИЛЈАНОВА

Личните имиња во чешката и во македонската фразеологија

Людмила ДЯДЕЧКО

Имена в пословицах и крылатых фразах
(к проблеме разграничения народной и элитарной лингвокультур)

Кристина ЂОРЂЕВИЋ

Етнички стереотипи у фразеологији српског и словачког језика

Марина Јурьевна КОТОВА

Имена собственные в современных славянских пословицах
(в аспекте имагологии)

Наталија ЈАПАЕВА- РИСТЕСКА

«... И, как боги, Авель и Каин – семя наших извечных таин»:
онимы Авель и Каин в поэзии русских эмигрантов первой волны

Цзиньфэн ЛИНЬ, Сергей ЧЕБАНОВ

Эпонимы – названия частей тела в русском и китайском языках

Сянфэй МА

Лингвокультурологич ескаја својства китајских фразеологических
единиц с именем собственным

Лилјана МАКАРИЈОСКА, Бисера ПАВЛЕСКА- ГЕОРГИЕВСКА

Фразеолошките изрази со антропоними во медиумска употреба

Валерий М. МОКИЕНКО

Фразеологизация как способ апеллятивизации имени собственного

Радица НИКОДИНОВСКА

Топонимите во македонските и во италијанските фраземи:
сличности и разлики

Звонко НИКОДИНОВСКИ

Етнонимите во фраземите и во пословиците во францускиот и во
македонскиот јазик

Славомира РИБАРОВА

Фреквентни машки имиња застапени во фраземите на примери
од чешкиот, македонскиот и хрватскиот јазик

Силвана СИМОСКА

Библиски фразеологизми со онимска компонента во германскиот и во македонскиот јазик

Оксана СУХОВИЙ

Оним как компонент фразеологических единиц в проповедях 17 века Варлаама Ясинского

Лидија ТАНУШЕВСКА

Фраземата си прави бајрам на умот како еквивалент во преводите од полски јазик

Јдвига ТАРСА

Билл умный. Будь как Билл.
История одного интернетовского крылатого выражения

Мира ТРАЈКОВА, Маргарита БЕЛЕВСКА

За некои фразеологизми со ономастичка компонента, во францускиот, во македонскиот и во српскиот јазик

Јоана ХАЦИ- ЛЕГА ХРИСТОСКА

За еден вид ономастички фразеолошки единици во францускиот јазик

Mária DOBRÍKOVÁ

Ideonimi i poetonimi kao motivacija frazema i njihov status u suvremenom društvenom disursu

Ana DUGANDŽIĆ, Lesja PETROVSKA

Semantičke konotacije frazema s vlastitim ženskim imenima u hrvatskom i ukrajinskom jeziku

Anita HRNJAK

Antroponimi u rodno obilježenoj frazeologiji hrvatskoga i ruskog jezika

Svetlana KMECOVÁ

Ženské antroponymá ako komponenty slovenských a slovinských frazém

Barbara KOVAČEVIĆ, Ermina RAMADANOVIĆ

Frazeološka ortografija – uvid u veliko i malo početno slovo

Ivana KURTOVIĆ- BUDJA, Slavomira RIBAROVA

Antroponimi u hrvatskim dijalektalnim frazemima

Јоана ХАЌИ-ЛЕГА ХРИСТОСКА

Филолошки факултет „Блаже Конески“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“

Скопје, Македонија

ЗА ЕДЕН ВИД ОНОМАСТИЧКИ ФРАЗЕОЛОШКИ ЕДИНИЦИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК

Апстракт: Целта на нашиот труд е разгледување на една посебна категорија ономастички фразеолошки единици во францускиот јазик. Имајќи предвид дека станува збор за група која е многу богата, но и хетерогена поради различното потекло на употребените имиња и нивниот вид (лични, географски и сл.), ние се задржуваме на примери од француското изворно творештво чиј семантички полнеж е насочен кон жената или кон мажот. Изборот на примерите е направен во согласност со начелата на фразеологијата во поширока смисла, што значи дека ќе бидат земени предвид единици од различен тип, како фразеолошки изрази, интерактивни единици, но и сложени именки со составна компонента антропоним. Примерите се анализираат од семантичка и од функционална гледна точка, при што посебен акцент е ставен на мотивираноста на употребата на имињата, со што ќе откриеме дел од симболиката на тие имиња во колективната свест на француските говорители.

Клучни зборови: француски јазик, антропоними, фразеолошки единици, интерактивни единици.

1. ПОИМОТ ОНОМАСТИЧКИ ФРАЗЕОЛОШКИ ЕДИНИЦИ

Според Шапира, фразеолошките единици се јазични стереотипи, односно скаменети изрази чија структура се движи од синтагма до цела реченица (Scharira 1999:2), поимање кое во себе опфаќа различни типови затврдени состави кои покажуваат специфично однесување, како фраземите, пословиците и сл.

Во овој труд ќе се задржиме на ономастичките фразеолошки единици како категорија во која како составна компонента се јавува сопствено име, односно ономастички конституент. Станува збор за многу богата, но и

хетерогена група, најпрво поради различните видови употребени имиња: антропоними, кои понатаму се разгрануваат на повеќе подгрупи (лични имиња, прекари, матроними, патроними, текноними, етноними), топоними (ороними, хидроними, урбаноними), хрематоними, зооними, хеортоними, идеоними. Имињата може, исто така, да бидат автентични или измислени. Разновидноста се огледува и во различното потекло на името (библиско, митолошко, историско и сл.).

Имајќи ја предвид веќе потврдената врска меѓу фразеолошките единици и културата на еден народ, треба да се наведе дека ономастичките единици уште посилено ја потенцираат таа врска, особено кога станува збор за 'културно маркирани' содржини (Haiduk 2015: 164; Szerzsunovic 2011a; Sušinskienė 2009:320) со национална и локална референцијалност.

Иако преовладува ставот дека овие единици не се проучени во сета нивна комплексност (Haiduk 2015: 164), сепак многу автори работеле на различни типови корпуси (како фразеолошки, така паремиолошки), во еднојазична перспектива (Велковска 2002, 2012; Pierini 2008; Haiduk 2015; Telea 2015), но и во контрастивна перспектива (Ivanetić & Karlavaris-Bremer 1999; Sušinskienė 2009; Szerzsunowicz 2011a, 2011b; Petuhov 2016; Vrbinc & Vrbinc 2014; Vrbinc 2016).

2. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ФРАНЦУСКИОТ ФРАЗЕОЛОШКИ КОРПУС

Корпусот од ономастички фразеолошки единици, кој е предмет на интерес на овој труд, е дел од поголем корпус единици од различен тип коишто го обработуваат прашањето за статусот на жената и на мажот во францускиот и во македонскиот јазик (Хаџи-Лега Христоска 2012). Примерите потекнуваат од француското изворно творештво чиј семантички полнеж е насочен кон жената или мажот, односно денотира некаква нивна физичка карактеристика или однесување. Следствено на тоа, од корпусот се исклучени примери со кои се упатува на општочовечка состојба или особина, од типот *parler comme Saint-Jean Bouche d'Or* 'зборува како Свети Јован Златоуст' « зборува лесно и сигурно ». Исто така, неприфатливи се и примерите кои во некои социолекти се однесуваат на предмети: *Marie-Jeanne* « хашиш ».

Согласно со дефиницијата на Шапира, дадена погоре, изборот на примерите е направен во согласност со согласност со начелата на фразеологијата во поширока смисла на зборот. Поточно, корпусот е составен од фразеолошки изрази и интерактивни единици, но и од значителен број лексемски единици,

имајќи предвид дека францускиот јазик изобилува со ономастички лексеми, меѓу кои и сложени именки со сопствено име како составна компонента¹.

Следат дефинициите (според Никодиновски 1992: 60) на овие три различни видови единици кои го споделуваат фигуративното значење, но и во кои личното име реализира една од своите функции:

- лексемските единици се „*меморизирани единици во кои една лексема самостојно ја реализира својата функција во говорниот акт, остварувајќи го истиот своето (фигуративно) значење*“: ***un Jean; Marie-bon-bec; Marie-salisson; Marie-clape-sabots***;

- фразеолошките изрази (фраземи, фразеологизми) се „*меморизирани единици во кои една лексема го реализира своето (фигуративно) значење заедно со група(и) лексема(и), при што сите заедно реализираат единствено синтетичко значење кое има одредена синтаксичка функција во рамките на еден говорен акт*“: ***une sainte Nitouche; demoiselles du Marais; un Jean des vignes; faire le Jacques***;

- интерактивните единици се категорија востановена од Никодиновски (2007: 194), а се работи за единици со реченична структура чие говорно дејство се реализира со произразена илокутивна сила која укажува на „*антиролошката реалност на говорната интеркомуникација*“. Тие немаат генеричка вредност и упатуваат на моментална констатација изразена на идиоматичен начин: ***Elle est revenue, Denise; Il est gai comme un Pierrot; C'est un Turc; Sa femme l'a fait Jean***.

3. АНАЛИЗА НА ПРИМЕРИТЕ ОД КОРПУСОТ

Целта на анализата што ја применуваме при обработката на фразеолошкиот корпус е двојна:

1. групирање на примерите во семантички полиња, во зависност од тоа дали примерите упатуваат на физички карактеристики и однесување на жената или на мажот (семантички аспект);

2. класификација и анализа на употребените имиња, односно утврдување на типот и на функцијата на името во рамките на единицата (функционален аспект). Посебен акцент е ставен на **мотивираноста** на употребата на имињата, со што ќе откриеме **дел од симболиката** на тие имиња во колективната свест на француските говорители.

Со други зборови, применуваме ономазиолошки пристап, кој поаѓа од значењето на изразот и има крајна цел разгледување на неговата форма и утврдување на статусот на името во рамките на анализираната единица.

¹ Нашата првична намера беше во корпусот да вклучиме и пословици, но не најдовме на примери кои го исполнуваа претходноопределениот критериум за селекција.

Ќе се осврнеме и на тоа во која мера самиот антропоним или топоним придонесува за целокупното значење или е само помошен елемент (заради прозоодија или еуфонија).

Методолошки гледано, примерите од корпусот се поделени во две категории, секоја посветена на еден од половите. Во рамките на секоја категорија, примерите ги групираме врз основа на тоа дали се однесуваат на физичка карактеристика или на однесување на жената или на мажот, а се појавуваат и примери кои не се поврзани со овие два семантички признаци. Секој француски пример е следен од неговиот буквален превод на македонски јазик (под услов тоа да е можно, зашто формата не е секогаш доволно транспарентна), како и од изворот од кој примерот е ексерпиран. Во консултираните извори може да се најде и на правописни варијанти на дадената форма. Онаму каде што тоа е можно, се осврнуваме на потеклото на изразот со цел да ја утврдиме неговата мотивираност, а со тоа и неговата функција во рамките на изразот.

3.1. Особини на жената

3.1.1. Физички карактеристики на жената

- многу млада девојка

1) (лекс.) *Marie-pisse-trois-gouttes* 'жена која моча три капки' (*Fournier*)

- наивна и невина девојка

2) (фраз.) *enfant de Marie* 'дете на Марија' (*L'Internaute*)

3) (фраз.) *une fleur de Marie* 'цвет на Марија' (*Le Bouquet*)

4) (фраз.) *l'âge de Juliette* 'возраста на Јулија' (<http://www.alyon.org>) « возраст на која девојките мечтаат за вечна љубов »

- грда жена

5) (фраз.) *une nymphe de Guinée* 'девојка од Гвинеја' (*Le Bouquet*)

6) (интер.) *C'est la reine de Niort* 'тоа е кралицата од Ниор' (*Briquet*) « веројатно израз на разочарување на млад човек кој нема успех кај убавите девојки од Ниор »

- гола жена

7) (фраз.) *être en costume d'Eve* 'е во костумот на Ева' (*Le Bouquet*)

- валкана жена

8) (лекс.) *Marie-souillon* 'жена што живее во нечистотија' (*Guiraud*)

- 9) (лекс.) *Marie-graillon* 'жена извалкана од мрсни дамки' (*Guiraud*)
 10) (лекс.) *Marie-salope* 'нечиста жена' (*Guiraud*)
 11) (лекс.) *Marie-salisson* 'нечиста жена' (*Guiraud*)
 12) (лекс.) *Marie-propret* (ирон.) 'чиста жена' (*Guiraud*)
 13) (лекс.) *Marie-torchon* 'парталава жена' (*Guiraud*)
 14) (лекс.) *Marie-saguenot* (*Guiraud*)
 15) (лекс.) *Marie-toutouille* 'нечиста жена' (*Guiraud*)
 16) (лекс.) *Marie-toroille* 'нечиста жена' (*Guiraud*)
 17) (фраз.) *Marie Cochon* 'дебела и нечиста жена' (*Wikipedia*)
 18) (фраз.) *demoiselle de saint Main* 'госпоѓица од свети Мен' (*Le Bouquet*)
 (вар. *demoiselle de saint Méén*) « жена со сериозна кожна болест што можел да ја излекува свети Мен »

- неуредна жена

- 19) (лекс.) *Marie-sans-soin* 'жена што не се негува' (*Guiraud*)
 20) (лекс.) *Marie-cafoule* 'несредена жена' (*Guiraud*)
 21) (лекс.) *Marie-tampoune* (*Guiraud*) (вар. *Marie-tampane*)
 22) (фраз.) *Marie toutoule* (<http://www.chblog.com>)

- дебела жена

- 23) (лекс.) *Marie-madon* (*Guiraud*) (<http://www.chblog.com>) (вар. фраз. *Marie madou*)

- бремена жена

- 24) (фраз.) *être logée chez la veuve J'en Tenons* (*Le Bouquet*) 'е сместена кај вдовицата Жан Тенон'

3.1.2. Однесување на жената

- лоша жена

- 25) (лекс.) *Marie-gripette* 'разбеснета жена' (*Guiraud*)
 26) (лекс.) *Marie-groette* (*Guiraud*) « жена која ги демне децата за да ги однесе на дното од реката » (вар. *Marie-Grouette*, вар. фраз. *Marie groète*)
 27) (лекс.) *Marie-magrau* (*Guiraud*)
 28) (фраз.) *Marie bonne biête* (<http://www.chblog.com>)

- глупава жена

- 29) *Marie tipgie* (<http://www.chblog.com>)

- безвредна жена

- 30) (лекс.) *Marie-trois-chausses* 'жена со три гаќи' (*Fournier*)

- кавгаџиски расположена жена

31) (лекс.) *Marie-grognon* 'жена што 'ржи, негодува' (*Guiraud*)

32) (лекс.) *Marie-surelle* 'жена-киселец' (*Guiraud*)

- дрдорлива жена

33) (лекс.) *Marie-quatre-langues* 'жена со четири јазици' (*Guiraud*)

34) (лекс.) *Marie-bon-bec* 'жена со добра уста' (*Guiraud*)

35) (лекс.) *Marie-tia-tia* 'жена што испушта звуци на дрозд' (*Guiraud*)

36) (лекс.) *Marie-goule-à-foire* (*Guiraud*) « жена вампир која ги заведува мажите и ги опседнува гробиштата »

37) (лекс.) *Marie-tratra* (*Guiraud*)

38) (лекс.) *Marie-berdasse* (*Guiraud*) (вар. фраз. *une Marie Bredasse*)

39) (фраз.) *Marie bonne langue* 'жена со добар јазик' (<http://www.chblog.com>)

- брзоплета жена

40) (лекс.) *Marie-rouf-rouf* 'жена што брза' (*Guiraud*)

- авторитарна жена која не трпи критика

41) (лекс.) *Marie-j'ordonne* 'жена што наредува' (*Guiraud*)

42) (фраз.) *la femme de César* 'жената на Цезар' (<http://www.alyon.org>)

- жена што се преправа

43) (лекс.) *Marie-chichète* 'жена што наоѓа проблеми онаму каде што ги нема' (*Guiraud*) (вар. фраз. *Marie chichette*)

44) (фраз.) *une sainte Nitouche* 'света Нитуш' (*Le Bouquet*)

- препотентна жена

45) (лекс.) *Marie-quatre-bras* 'жена со четири раце' (*Guiraud*) (вар. фраз. *Marie quatt' bras*)

46) (лекс.) *Marie-quatre-emballes* 'жена што се прави важна' (*Guiraud*)

47) (лекс.) *Marie-l'emblavée* (*Guiraud*)

48) (фраз.) *une reine Gillette* 'красица Жилет' (*Le Bouquet*) « накитена девојка од работничката класа која си замислува дека е голема дама »

- заводлива жена

49) (фраз.) *la ceinture de Vénus* 'појасот на Венера' (<http://www.alyon.org>) « појас во кој биле сместени сите талисмани и трикови за заведување на луѓето »

- распуштена жена

50) (лекс.) *Marie-bon-gras* (Guiraud)

51) (лекс.) *Marie-gas* (Guiraud)

52) (лекс.) *Marie-bonne* 'добра жена' (Guiraud)

53) (лекс.) *Marie-couche-toi-là* 'Марија легни тука' (Guiraud)

54) (фраз.) *demoiselles du Marais* 'госпоѓици од Маре' (*Le Bouquet*) « куртизани од парискиот квартал Маре »

55) (фраз.) *une femme de Breda-Street* 'жена од Бреда-Стрит' (*Le Bouquet*) « жена со сомнителен морал од улицата Бреда »

56) (фраз.) *demoiselle du Pont-Neuf* 'госпоѓица од Пон-Неф' (*Le Bouquet*) « жена кај која минува целиот Париз »

57) (фраз.) *pucelle de Marolles* 'девицата од Марол' (*Le Duchat*) « (ирон.) алузија на местото Марол чии девојки немале добра репутација »

58) (интер.) *Elle a passé le pont de Gournay, elle a honte bue* 'таа го мина мостот Гурне, без никаков срам' (*Le Bouquet*) «мост на реката Марна преку кој минувале девојките од женскиот манастир до калуѓерите од машкиот манастир»

3.1.3. Однесување кое не упатува на карактерот на жената

59) (лекс.) *Marie-clape-sabots* 'жена што ги удира наланите' (Guiraud)

60) (лекс.) *Marie-lanfron* 'жена што го минува времето перејќи' (Guiraud)

61) (фраз.) *une demoiselle du Pont-Torchon* 'госпоѓица од Пон-Торшон' (*Le Bouquet*) «девојка што продава користени ткаенини »

62) (фраз.) *coiffer sainte Catherine* 'ја чешла света Катерина' (*Le Bouquet*) «останува стара мома »

63) (интер.) *Elle est revenue, Denise* 'Дениз се врати' (*Le Bouquet*) «за жена која тивко заминала, но повторно се враќа»

3.2. Особини на мажот

3.2.1. Физички карактеристики на мажот

- гол маж

1) (фраз.) *être en costume d'Adam* 'е во костумот на Адам' (*Le Bouquet*)

3.2.2. Однесување на мажот

- храбар маж

2) (интер.) *Il branle comme la Bastille* 'се ниша како Бастилја' (*Le Bouquet*)

- плашлив маж:

3) (интер.) *Il ressemble le Gascon, il n'a qu'un vice, il est trop vaillant* 'тој личи на Гасконец, има само еден порок, премногу е храбар' (*Le Bouquet*)

- весел маж

4) (интер.) *Il est gai comme un Pierrot* 'весел е како Пјеро' (*Le Bouquet*) «назив кој потекнува од името на свети Петар чиј симбол бил петелот»

- искусен маж

5) (интер.) *Laissez faire à Georges, il est homme d'âge* 'дозволете му на Жорж да го направи тоа, тој е човек во години' (*Le Bouquet*) «алузија на француски кардинал кој се одликувал со голема проникливост»

- лукав маж

6) (фраз.) *un Maître Mouche* 'мајстор Муш' (*Le Bouquet*) «алузија на лик од литературата»

- глупав маж

7) (фраз.) *faire le Jacques* 'се однесува како Жак' (*Le Bouquet*)

8) (фраз.) *un Jean des vignes* 'Жан од лозјето' (*Le Bouquet*) «алузија на француски крал чија непромисленост довела до голем воен пораз»

9) (интер.) *Ris, Jean, on te frit des œufs* 'Смеј се, Жан, ти пржат јајца' (*Le Bouquet*)

10) (интер.) *C'est un Jean-Farine* 'тој е Жан-Фарин' (*Le Bouquet*) «алузија на лик од фарса чие лице било покриено со брашно»

11) (интер.) *C'est un Nicodème* 'тој е Никодем' (*Le Bouquet*) «алузија на Евреинот Никодем кој бил познат по својата неспретност и несигурност»

12) (интер.) *Vous êtes un plaisant Robin* 'вие сте еден смешен Робен' (*Le Bouquet*) «за изразување потценувачки однос кон некого»

- неспособен маж:

13) (интер.) *Il ressemble à Messire Jean, qui ne peut lire quand on le regarde* 'тој личи на господин Жан кој не може да чита кога го гледаат' (*Le Bouquet*) (вар. *C'est le greffier de Vaugirard, qui ne peut écrire quand on le regarde*)

- суров, груб маж

14) (интер.) *C'est un Turc* 'тој е Турчин' (*Le Bouquet*)

- арогантен маж

15) (фраз.) *être fier comme un Ecossais* 'горд е како Шкотланѓанец' (*Le Bouquet*)

- маж кој во сè се меша

16) (фраз.) *un Jean qui de tout se mêle* 'Жан кој во сè се меша' (*Le Bouquet*)

- импотентен маж

17) (фраз.) *un Jean qui ne peut* 'Жан кој е неспособен' (*Le Bouquet*)

18) (интер.) *Il est logé à Baffroy* 'сместен е во Бафроа' (*Le Bouquet*)

- изневерен маж

19) (лекс.) *un Jean* 'Жан' (*Le Bouquet*)

20) (фраз.) *un bon Jean* 'добар Жан' (*Le Bouquet*)

21) (интер.) *Sa femme l'a fait Jean* 'жена му го направи Жан' (*Le Bouquet*)

- маж што се прикажува за нешто што не е:

22) (интер.) *Il est sorti de la côte de Charlemagne (du roi Artus, de Saint Louis)* 'излезен е од реброто на Карло Велики (кралот Артис, свети Луј) (*Le Bouquet*) «(ирон.) за некого кој се прикажува за голем властелин»

23) (интер.) *Il ressemble le sage Salomon, il vient des champs chier à la maison* 'личи на мудриот Соломон, доаѓа од полињата да сере дома' (*Le Bouquet*) «се прави мудар»

- претенциозен маж:

24) (интер.) *Servez M. Godard, sa femme est en couches !* 'Послужете го г. Годар, жена му се пораѓа!' (*Le Bouquet*) « алузија на обичај мажот, чија жена штотуку се породила, да очекува исто внимание и нега; упатување честитки на човек кому штотуку му се родило дете »

3.3. АНАЛИЗА НА УПОТРЕБЕНИТЕ ИМИЊА

Откако направивме распределба на примерите од фразеолошкиот корпус според семантички принцип, пристапуваме кон подетална анализа на имињата кои влегуваат во рамките на примерите. Најпрво се задржуваме на типот на името, класификација која е најраспространета во трудовите од овој вид. Секако, и во рамките на овие подгрупи може да се направи подетална типологија на имињата врз основа на нивното потекло, но во овој труд тоа прашање не е релевантно.

3.3.1. Тип на името

1. антропоними

И покрај поголемиот број примери кои се однесуваат на жената, сепак се забележува поголема разновидност кај машките лични имиња, елемент потврден од повеќе студии (Sušinskienė 2009: 325; Szerzsunovic

2011a) и поткрепен од аргументот дека тоа се должи на значително поголемото учество на мажот во општествениот живот во времето кога тие изрази се создавале (Telea 2015: 313):

- женски имиња: *Marie, Eve, Gillette, Vénus, Juliette, Catherine, Denise*

- машки имиња: *Main (Méén), César, Adam, Pierrot, Georges, Mouche, Jacques, Jean (Jean-Farine), Nicodème, Robin, Charlemagne, Artus, Saint Louis, Salomon, Godard*

На антропонимите отпаѓа и најголемиот број имиња, што упатува на антропоцентричната гледна точка на говорителите (Szerzsunovic 2011a).

Во оваа категорија ќе ги наведеме и етнонимите *Gascon, Turc, Ecossais*.

2. топоними

Guinée, Niort, Breda-Street, Pont-Neuf, Marolles, (le pont de) Gournay, Bastille, Marais.

3. измислени имиња

Може да станува збор за сложени именски конструкции изградени по пат на аналогија со веќе постоечки имиња: ***une demoiselle du Pont-Torchon*** (torchon « крпа ») ← *Pont-Neuf, Pont Marie*. Може, исто така, да се работи за т.н. етимолошка реинтерпретација (Szerszunowicz 2011), односно за структури создадени по пат на хомофонија со форми што веќе постојат:

Il est logé à Baffroy ← *bas froid* 'ладен долен дел'

une sainte Nitouche ← *n'y touche* 'не го допирај тоа'

Две можни објаснувања за мотивираноста на следниов пример:

être logée chez la veuve J'en Tenons

1° ← *Jean Tenon* (Жан Тенон – можеби алузија на вистински лик)

2° ← *nous sommes logés chez la veuve Jean Tenons* « фатени сме во стапица » (*Sainéan*)

3.3.2. Функција на името во рамките на единицата

Во однос на функцијата на името во рамките на единицата, Шершунович (2011b) смета дека всушност се работи за начинот на кој тоа учествува во градењето на значењето на изразот. Таа ги разликува следниве функции:

1. **генеричка** – името означува « човек », односно во конкретниов труд упатува на жена или на маж воопшто, што значи дека е неопходен

дополнителен елемент кој ќе го даде значењето на единицата. Со оваа функција вообичаено се среќаваат најчестите имиња во јазикот (Szerzsunovic 2011a) или, пак, се работи за десемантизирање на имињата на лица за кои веќе се заборавило дека ја поседувале дадената особина (Велковска 2012: 24)

Оваа функција особено доаѓа до израз во лексемските единици со личното име *Marie* кои се во голем број застапени во корпусот, но и во други примери: *Elle est revenue, Denise, Vous êtes un plaisant Robin, Servez M. Godard, sa femme est en couches !*

Интересен е статусот на името *Jean* кое се јавува во повеќе примери. Може да стане збор за десемантизирано име: *un Jean qui de tout se mêle; un Jean qui ne peut*, но во одредени примери, самото име е носител на семантичката информација, а со тоа и на определени конотации. Во овој контекст треба да го споменеме и присуството на неопределен член пред името, со кој тоа добива статус на општа именка (Haiduk 2015: 165).

2. Шершунович зборува за т.н. **фактуална и/или информативна функција**, преку која името учествува во градењето на целокупното значење на изразот. Оваа функција се однесува, пред сè, на диктоните, односно на метеоролошките пословици. Во голем број примери од нашиот корпус се испоставува дека името го дополнува значењето на единицата, но истовремено и алудира на даден референт кој е познат по особината за која станува збор. Следствено на тоа, имињата вршат и **евалутивна (алузивна) функција**, при што името е носител на силни позитивни или негативни конотации, нешто што е особено воочливо кај етнонимите.

Неколку примери со позитивна аксиолошка вредност: *être fier comme un Ecosais; la ceinture de Vénus; l'âge de Juliette; enfant de Marie; Il branle comme la Bastille; Laissez faire à Georges, il est homme d'âge.*

Неколку примери со негативна аксиолошка вредност: *C'est un Turc; Il ressemble le Gascon, il n'a qu'un vice, il est trop vaillant; demoiselles du Marais; demoiselle de saint Main; demoiselle du Pont-Neuf; pucelle de Marolles; une femme de Breda-Street; la femme de César; Elle a passé le pont de Gournay, elle a honte bue; coiffer sainte Catherine; être en costume d'Eve; être en costume d'Adam; C'est la reine de Niort; un Maître Mouche; C'est un Nicodème; Il est sorti de la côte de Charlemagne (du roi Artus, de Saint Louis); Il ressemble le sage Salomon, il vient des champs chier à la maison.*

Што се однесува до името *Jean*, за разлика од погоре, каде што тоа беше употребено со генеричка вредност, во следните единици, и покрај неопределениот член, се алудира на веќе етаблираната вредност на името кое упатува на определени особини: *un Jean; un bon Jean; Sa femme l'a fait Jean; Ris, Jean, on te frit des œufs; C'est un Jean-Farine; un Jean des vignes;*

Il ressemble à Messire Jean, qui ne peut lire quand on le regarde. Слична е ситуацијата и со примерите: *faire le Jacques* и *Il est gai comme un Pierrot.*

3. **поетска функција** на името која најчесто се манифестира кај измислените имиња, а со цел да се постигне комичен ефект на изразот. Честопати овие изрази се одликуваат со ритмичност и рима, но тоа не е случај со нашите примери на етимолошка реинтерпретација разгледани погоре.

4. ЗАКЛУЧОК

Истражувањата од овој тип овозможуваат разгледување на ономастичките единици во еден јазик како посебен израз на неговата културно-општествена специфичност, особено имајќи ја предвид нивната алузивна функција преку која имплицитно упатуваат на личности од неговото минато или сегашност и на особините што тие ги отелотворуваат. Следствено на тоа, овој вид единици има потенцијал да ги одразува и промените во различни општествени области, како што констатира и Шершунович (2011b).

Интересно е да се забележи доминацијата на негативните особини денотирани од примерите од корпусот, факт потврден и во истражувања за други јазици (Ivanetić & Karlavariš-Bremer 1999: 135; Sušinskienė 2009: 325).

Анализата на примерите од францускиот корпус овозможи да се утврди големата разновидност на категоријата ономастички единици кои се однесуваат на жената и на мажот, но и начинот на кој имињата се интегрираат во фразеолошките единици и учествуваат во градењето на нивното значење.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Кирилица

- Велковска, Сн. 2002. *Белешки за македонската фразеологија*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Петков Мисирков“.
- Велковска, Сн. 2012. „Онимиски фразеологизми во македонската фразеологија“, *Предавања на XLIV лејна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура* (Охрид 27.6. – 12.7.2012). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, 21-30.
- Никодиновски, Зв. 1992. *Фигурајтивните значења на анималната лексика во францускиот и во македонскиот јазик - Инсекции* (докторски труд). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје.

- Никодиновски, Зв. 2007. „Паремиските единици во второ лице во францускиот и во македонскиот јазик”, *Семиологија на зборови и на јазикот*. Штип: 2-ри Август С, 193–203.
- Хаџи-Лега Христоска, Ј. 2012. *Семиологија на жената и на мажот во францускиот и во македонскиот јазик* (необјавена докторска дисертација). Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје.

Латиница

- Haiduk, M. 2015. “Linguistic and ethnocultural peculiarities of phraseological units with onomastic component in the English language”, *Humanity, computers and communication* (hcc’2015), 22-24 april 2015, Lviv, Ukraine, 164-165.
- Ivanetić, N. & Karlavariš-Bremer, U. 1999. “Onimijski frazemi i konceptualizacija svijeta”, *SL 47–48*, 131-142.
- Petuhov, N. 2016. “Les unités phraséologiques anthropologiques: une comparaison entre le roumain et le français”, Coluccia, Rosario/Brincat, Joseph M./Möhren, Frankwalt (ed.) (2016). *Actes du XXVII Congrès international de linguistique et de philologie romanes* (Nancy, 15-20 juillet 2013). Section 5 : Lexicologie, phraséologie, lexicographie. Nancy, ATILF : (<http://www.atilf.fr/cilpr2013/actes/section-5.html>), 465-474.
- Schapiro, Ch. 1999. *Les stéréotypes en français : proverbes et autres formules*. Paris: Ophrys.
- Sušinskiene, S. 2009. “Personal and place names in English phraseology”, *Acta humanitarica universitatis Saulensis* 8, 320-328.
- Szerszunowicz, J. 2011a. “On anthroponymic constituents of Polish and Italian proverbs”, *4 Colloquio Interdisciplinar sobre Proverbios*. 4th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs. Actas ICP10 Proceedings, eds Outi Lauhakangas, Rui JB Soares, Tipografia Tavirense, Tavira 2011, 72-83.
- Szerszunowicz, J. 2011b. “On selected source domains of onomastic phraseology in a cross-linguistic perspective”, *Linguo-Cultural Competence and Phraseological Motivation*, Antonio Pamies, Dmitrij Dobovol’skij (eds), Phraseologie und Paromiologie: Band 27, Schneider Verlag Hohengehren, Baltmannsweiler 2011, 81–90.
- Telea, C. 2015. “Les anthroponymes dans les expressions idiomatiques françaises”, *GIDNI 2, Language and discourse*, 311-319.
- Vrbinc, A. & Vrbinc, M. 2014. “Phraseological units with onomastic components: The case of English and Slovene”, *RLA. Revista de Lingüística Teórica y Aplicada, Concepción (Chile)*, 52 (1), 1 Sem., 133-153.
- Vrbinc, M. 2016. “English phraseological units with an onomastic element and their translation equivalents in Slovene”, *Coll. Antropol.* 40 (2016) 1, 41–47.

ИЗВОРИ

- Briquet* = https://books.google.mk/books?id=TBa1BO7rCOUC&pg=PA313&lp_g=PA313&dq=La+reine+de+Niert+expression&source=bl&ots=OVIZnagxcl&sig=ssWobWTI8ibAOTxV8_kMY8E4kWG&hl=en&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=La%20reine%20de%20Niert%20expression&f=false

Fournier = https://books.google.mk/books?id=ZO64rBa0PjwC&pg=PA116&lpg=PA116&dq=Marie-trois-chausses&source=bl&ots=m-T0IjehEf&sig=fPrauOscB3dqConzzERgu4hxqis&hl=en&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Marie-trois-chausses&f=false)

Guiraud = Guiraud, P. 1978. *Sémiologie de la sexualité*. Paris : Payot.

Le Bouquet = Duneton, Cl. 1990. *Le Bouquet des expressions imagées: encyclopédie thématique des locutions figurées de la langue française*. Paris : Seuil.

Le Duchat = https://books.google.mk/books?id=egyW-Wwk0IMC&pg=PA516&lpg=PA516&dq=pucelle+de+Marolles&source=bl&ots=L0N2akxN7m&sig=K25sg16XGHDonkAER_4saxMjIc&hl=en&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=pucelle%20de%20Marolles&f=false

L'Internaute = <http://www.linternaute.com>

Sainéan = <https://books.google.mk/books?id=Ispkn8RlpDgC&pg=RA1-PA414&dq=Jouer+au+jeux+du+j%E2%80%99en+tenons+%3D+nous+sommes+pris+ou+attrap%C3%A9s&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwj3-OHvsDTAhUG6xQKHVrYAM8Q6AEIIDA#v=onepage&q=Jouer%20au%20jeux%20du%20j%E2%80%99en%20tenons%20%3D%20nous%20sommes%20pris%20ou%20attrap%C3%A9s&f=false>

Wikipedia = <https://fr.wikipedia.org>

<http://www.chblog.com>

<http://www.alyon.org>

Скратеници

вар. = варијанта

вар. фраз. = фразеолошка варијанта

интер. = интерактивна единица

лекс. = лексемска единица

фраз. = фразеолошки израз

Joana HADZI-LEGA HRISTOSKA

ON A PARTICULAR CATEGORY OF FRENCH
ONOMASTIC PHRASEOLOGICAL UNITS

Summary

The objective of this paper is a particular type of French onomastic phraseological units. Considering the fact that it is a very abundant and heterogeneous group because of the different origin of the used names (personal, geographic and other), we concentrate on examples coming from the French popular creation whose semantic field is related to one of the two sexes, woman and man. The selection of the units is made according to the principles of phraseology in a broader sense of the term, which means that we consider different types of units, such as phrasemes, interactive units, as well as composed nouns. The examples are analyzed from a semantical and a functional point of view which permits us to discover the motivation of the use of names, as well as the symbolical meaning of names in the French collective consciousness.

Key-words: French, anthroponyms, phraseological units, interactive units.